

LBRIS

We know
books

Protoiereu Vasile Bajanov

**Despre îndatoririle
creștinului**

Traducător
Florentina Cristea

EDITURA EGUMENITA
2022

vați să țeasă cu inima lor vicleană și să răspândească peste tot calomniile atât la adresa oamenilor virtuoși, în general, cât și a Păstorilor Bisericii, în special, ca învățători ai credinței și ai virtuții și muștrători ai necredinței.

6) Să nu se smintească de defectele și slăbiciunile păstorilor și să nu îi osândească, amintindu-și că și ei sunt tot oameni, cu aceleași neputințe trupești, supuși acelorași ispite și chiar mai mari din partea duhului răutății.

7) Și, în sfârșit, să Îl roage pe Domnul ca El să rânduiască în Biserică Păstori înțelepți și virtuoși și să îi întărească în slujba lor cea grea cu atotputernicul Său har.

CUPRINS

INTRODUCERE

Despre îndatoririle creștinului.....	5
Împărțirea îndatoririlor creștine.....	5
Trăsătura caracteristică a faptelor creștine.....	6

CAPITOLUL 1

DESPRE ÎNDATORIRILE FAȚĂ DE DUMNEZEU

Fundamentul îndatoririlor față de Dumnezeu.....	9
Cinstirea lăuntrică a lui Dumnezeu (Cultul intern).....	10
Evlavia față de Dumnezeu.....	10
Dragostea de Dumnezeu.....	13
Supunerea față de Dumnezeu.....	15
Recunoștința față de Dumnezeu.....	17
Nădejdea în Dumnezeu.....	20
Lăsarea în voia lui Dumnezeu.....	22
Cinstirea lui Dumnezeu manifestată în exterior (Cultul extern).....	25
Tipurile cultului extern.....	27
Rugăciunea.....	27
Slavoslovia.....	31
Mărturisirea lui Dumnezeu.....	34
Jurământul.....	35
Cultul privat.....	37
Cultul public.....	38
Lăcașul cultului public.....	41
Timpul destinat cultului public.....	42
Avertisment cu privire la greșelile legate de cultul extern.....	43

Împărțirea îndatoririlor creștinului față de sine însuși.....	46
Grija pentru suflet.....	47
Grija pentru desăvârșirea aptitudinilor sufletești.....	50
Grija pentru rațiune (intelect).....	50
Grija față de voință.....	53
Grija pentru trup și, în general, pentru viața cea vremelnică.....	58
Grija pentru bunurile exterioare.....	62
Grija pentru bogăție.....	63
Grija pentru privilegiile sociale.....	66
Grija pentru cinste sau bunul renume.....	68
Observație generală asupra bunurilor exterioare.....	73
Atitudinea creștinului față de plăcerile vieții.....	74
Atitudinea creștinului față de nenorociri.....	77

CAPITOLUL 3

**DESPRE ÎNDATORIRILE CREȘTINULUI
FAȚĂ DE APROAPELE SĂU**

Cine este aproapele nostru?.....	83
De ce trebuie să îl iubim pe aproapele nostru?.....	85
Cum trebuie să fie dragostea noastră față de aproapele?.....	86
Iubirea față de vrăjmași.....	88
Prin ce fapte trebuie să se exprime.....	90
dragostea noastră față de aproapele?.....	89
Grija pentru desăvârșirea morală a aproapelui nostru.....	91
Grija pentru viața și sănătatea aproapelui.....	96
Continuare.....	99
Grija pentru fericirea aproapelui.....	101
Grija pentru averea aproapelui.....	102
Grija pentru bunul renume al aproapelui.....	105
Îndatoririle față de cei morți.....	108

CAPITOLUL 4

**DESPRE ÎNDATORIRILE PE CARE
CREȘTINUL LE ARE ACASĂ**

Membri casei.....	111
Importanța căsătoriei.....	111
Pregătirea pentru căsătorie.....	114
Alegerea unei soții.....	115
Îndatoririle soților.....	118
Fidelitatea conjugală.....	118
Dragostea reciprocă.....	119
Sentimentul curăției.....	120
Îndatoririle soțului.....	121
Îndatoririle soției.....	122
Îndatoririle părinților.....	122
Îndatoririle copiilor față de părinți.....	127
Îndatoririle stăpânilor față de servitori.....	131
Îndatoririle servitorilor față de stăpânii lor.....	134

CAPITOLUL 5

**DESPRE ÎNDATORIRILE
CREȘTINULUI CA CETĂȚEAN**

Atribuțiile generale ale tuturor membrilor societății civile.....	137
Atribuțiile Suveranului.....	139
Atribuțiile cetățenilor față de Suveran.....	144
Atribuțiile șefilor.....	147
Observație generală cu privire la deținerea diferitelor ranguri în societate.....	149

CAPITOLUL 6

**DESPRE ÎNDATORIRILE CREȘTINULUI
CA MEMBRU AL BISERICII**

Împărțirea membrilor Bisericii.....	151
Îndatoririle păstorilor.....	151
Îndatoririle enoriașilor.....	155

CAPITOLUL 1

DESPRE ÎNDATORIRILE
FAȚĂ DE DUMNEZEUFundamentul îndatoririlor
față de Dumnezeu

Îndatoririle față de Dumnezeu presupun cunoașterea lui Dumnezeu sau credința în Dumnezeu². De aceea, prima noastră îndatorire constă în a ne strădui, pe cât este posibil, să dobândim cunoașterea lui Dumnezeu:

1. *Corectă*, neamestecată cu erezii și idei superstițioase, căci cunoașterea greșită deseori a fost o sursă de mari rele și nenorociri. *Vine ceasul*, le-a spus Iisus Hristos ucenicilor Săi, *când tot cel ce vă va ucide să creadă că aduce închinare lui Dumnezeu. Și acestea le vor face, pentru că n-au cunoscut nici pe Tatăl, nici pe Mine (Ioan 16, 2-3). Și prezicerea s-a împlinit!*

2. *Temeinică*, astfel încât noi, după cuvintele Apostolului, *să nu mai fim copii duși de valuri, purtați încoace și încolo de orice vânt al învățăturii, prin înșe-*

² Cunoașterea pe care creștinul o are despre Dumnezeu se numește credință în Dumnezeu, pentru că la această cunoaștere el nu ajunge prin propria sa minte, ci o ia din Dumnezeiasca Revelație.

lăciunea oamenilor, prin viclesugul lor, spre uneltirea rătăcirii (Efeseni 4, 14); în caz contrar, putem ușor să devenim victimele superstiției, sau chiar ale necredinței; și, în sfârșit,

3. *Vie și roditoare, astfel încât pretutindeni să Îl contemplăm pe Dumnezeu cu ochii credinței și să simțim prezența Lui în inima noastră și astfel să ne înfrânăm de la numeroasele păcate și vicii, care provin din uitarea de Dumnezeu și să ne silim spre împlinirea legii Lui.*

Cinstirea lăuntrică a lui Dumnezeu (Cultul intern)

Cunoașterea corectă și vie a lui Dumnezeu, cugețarea la înaltele Lui desăvârșiri și la relația Lui cu noi sunt unite în sufletul nostru cu tot felul de dispoziții și sentimente față de Dumnezeu. Ele alcătuiesc *Cinstirea Lăuntrică a lui Dumnezeu*, iar noi trebuie să le nutrim în sinea noastră și să le sprijinim. Aceste sentimente sunt: evlavia, dragostea, supunerea, recunoștința, nădejdea în Dumnezeu și lăsarea în voia Lui.

Evlavia față de Dumnezeu

Încrederea că Dumnezeu este Ființa Supremă și Întru-tot-desăvârșită, că El este Atotputernicul Creator și Atotțiitor, conștiința propriei noastre nimicnii și a totalei dependențe față de El ne umplu în mod firesc de o emoție sfântă sau de evlavie față

de El. Și Sfânta Scriptură ne insuflă în mod clar acest sentiment: *De aceea, fiindcă primim o împărăție neclintită, zice Apostolul Pavel, să fim mulțumitori, și așa să-I aducem lui Dumnezeu închinare plăcută, cu evlavie și cu sfială (Evrei 12, 28). Și dacă chemați Tată pe Cel ce judecă cu nepărtinire, zice Apostolul Petru, după lucrul fiecăruia, petreceți în frică zilele vremelniciei voastre (1 Petru 1, 17).*

Acestea, unindu-se cu toate faptele noastre, devin un sprijin puternic al virtuții noastre și o armă împotriva ispitelor păcatului: *Frica Domnului, zice Înțeleptul, îndepărtează păcatele (Sirah 1, 20).*

Pentru cel ce are această evlavie, tot ceea ce este legat de Dumnezeu, este sfânt. El nu folosește niciodată numele lui Dumnezeu în discuții fără importanță; nu își încalcă niciodată jurămintele, nu vorbește niciodată cu ușurătate despre obiectele sfinte ale Religiei; respectă tot ceea ce vine de la Dumnezeu, toate instituțiile divine din împărăția naturii și a harului și din societățile umane. Se naște în el vreo dorință păcătoasă? – Gândul, plin de evlavie, la Dumnezeu, ca Ființă Atotsfântă, Care iubește numai ceea ce este bun și sfânt, va distruge această dorință: *Cum, dar, să fac eu acest mare rău și să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu? – zice Iosif cel temător de Dumnezeu – și biruiește ispita cea vicleană.*

Evlavia ne ferește de mândrie și trufie, pentru că, gândindu-ne la desăvârșirile divine, la adevărata sfințenie și înțelepciune divină, toate superioritățile noastre, toate virtuțile și înțelepciunea noastră ni se par complet neînsemnate: *Când privesc cerurile, lucrul*

mâinilor Tale, luna și stelele pe care Tu le-ai întemeiat, îmi zic: Ce este omul că-ți amintești de el? (Psalmi 8, 3-4)

Adevărata evlavie față de Dumnezeu nu numai că este conformă cu dragostea față de El, dar este și un atribut esențial și necesar al ei. Căci dragostea adevărată se conformează întotdeauna desăvârșirilor celui către care ea este îndreptată. Desăvârșirile lui Dumnezeu sunt nesfârșit de mari și omul se simte în toate dependent de El; de aceea, cu toată dragostea lui sinceră față de Dumnezeu, el nu își poate permite acea intimitate, care este unită, de obicei, cu dragostea față de cei egali cu noi: el și-ar uita relația sa cu Dumnezeu dacă în sufletul său dragostea sa față de El nu s-ar uni cu sentimentul celei mai adânci evlavii.

Evlavia față de Dumnezeu, pe care creștinul trebuie să o nutrească în sufletul său, nu este o teamă chinuitoare, pe care un rob o simte față de stăpânul său aspru și egoist și care nu este deloc compatibilă cu dragostea (1 Ioan 4, 18), ci o teamă filială, când creștinul se teme să încalce voia lui Dumnezeu nu din frica de pedeapsă, ci din dragostea pentru Tatăl Ceresc și amintirea vie a sfințeniei Lui, o teamă, care, fiind o formă a dragostei, servește ca izvor de bucurie și de veselie: *Frica Domnului, zice Înțeleptul, va desfăta inima și va da veselie și bucurie și lungime de zile (Sirah 1, 11).*

Cu toate acestea, se înțelege de la sine că evlavia față de Dumnezeu în starea noastră actuală nu poate fi complet lipsită de această teamă sau de acel sentiment care se trezește la gândul puterii nemăr-

ginite, cu care Dumnezeu poate pedepsi păcatele, și al dreptei judecăți, conform căreia El trebuie să pedepsească păcatele. Omul stăpânit de patimi nu poate să nu simtă de fiecare dată frică și cutremur, având conștiința vie a relației sale cu Dumnezeu.

Dar această frică se deșteaptă uneori și în sufletul celor mai virtuoși oameni (după cum se vede în *Viețile Sfinților*), parțial, pentru că conștiința propriei nevrednicii nu este stârpită nici din sufletul celor mai buni dintre oameni și, când se gândesc la Cel Întru-tot-sfânt și Cel mai Drept Judecător, ea în mod firesc îi umple de un oarecare fior; și parțial, pentru că uneori au loc fenomene atât de cumplite în natură și evenimente în istorie, care involuntar nasc frica chiar și în inima celui ce Îl iubește pe Dumnezeu. Și această frică poate fi un mijloc binefăcător pentru păzirea noastră de orice rău; însă nu trebuie ca ea să fie principalul stimulent al împlinirii îndatoririlor noastre. Creștinul trebuie să se străduiască să atingă o asemenea desăvârșire, încât toate faptele lui bune să decurgă din dragostea de Dumnezeu.

Dragostea de Dumnezeu

Gândul la desăvârșirile divine, care trezește în noi uimirea și evlavia, ne oferă totodată și posibilitatea de a ne desfăta cu Dumnezeu ca și cu cel mai mare bine, sau de a-L iubi sincer pe Dumnezeu, ca pe o Ființă, întru-tot-vrednică de iubire. Căci, contemplând cu uimire lucrările Lui mărețe și, mai cu seamă, marea lucrare a răscumpărării, noi simțim

totodată o încântare, văzând în ele nesfârșita Lui înțelepciune și dragostea Lui atotcuprinzătoare. Gândul și sentimentul că viața și soarta noastră se află în puterea acestui Stăpân preaînțelept și preabun, de la Care ne putem întotdeauna aștepta numai la bine, nasc în inima evlavioasă cele mai îmbucurătoare senzații și împreună dorința de a deveni vrednici de iubirea Preabunului nostru Tată și Domn. Sfânta Scriptură ne insuflă dragostea de Dumnezeu ca fiind cel mai important lucru din cadrul Religiei: *Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă (Deuteronom 6, 5; Matei 22, 37-38).*

Și, când Iisus Hristos ne prezintă în Dumnezeu un Tată, un Tată iubitor de fii, în cea mai apropiată relație cu noi (*Matei 5, 45,48; 6, 9; Luca 11, 13; 15, 11-32*), prin aceasta El vrea să trezească și să întărească în inimile noastre acea dragoste filială, care în toată vremea și în tot locul își amintește de Tatăl său, își împlinește în pace și cu bucurie îndatoririle sale și își găsește în bunăvoința Tatălui o răsplată suficientă pentru toate ostenele sale. Tocmai pe această dragoste filială trebuie să se întemeieze adevărata virtute; fără ea orice împlinire a legii va fi doar fățarnicie sau slugărnicie - o muncă grea, chinuitoare, în timp ce celui pătruns de această dragoste, îi va aduce cea mai mare desfătare (*Psalmi 118, 14, 46, 47, 48*). El se mândrește doar pentru faptul că din pricina mărginirii și a slăbiciunii sale, a tot felul de obstacole, cu toată râvna sa, nu poate împlini fără împiedicare voia lui Dumnezeu așa cum ar vrea el.

Adevărata dragoste de Dumnezeu se exprimă prin înclinația către tot ceea ce este adevărat și bun, prin dezgustul față de tot ceea ce este nedrept și imoral și prin iubirea lucrătoare față de aproapele: *Dacă zice cineva, zice Apostolul Ioan, iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! (1 Ioan 4, 20)*

Adevărata dragoste de Dumnezeu este cea mai mare fericire a omului. Cine a dobândit-o, acela a dobândit acel bun care pune hotar tuturor dorințelor omenești: *Că pe cine am eu în cer afară de Tine? - exclamă Psalmistul, pătruns de această iubire. Și afară de Tine, ce am dorit pe pământ? Stinsu-s-a inima mea și trupul meu, Dumnezeul inimii mele și partea mea, Dumnezeule, în veac (Psalmi 72, 24-25)*

Supunerea față de Dumnezeu

Celui pe care îl iubim, îi împlinim dorințele și poruncile cu dragă inimă: *Dacă Mă iubește cineva, zice Iisus Hristos, va păzi cuvântul Meu (Ioan 14, 23)*. De aceea, adevărata dragoste de Dumnezeu trebuie să fie nedespărțită de supunerea (ascultarea) față de El sau de consimțământul sincer de a pune în concordanță voia noastră cu voia Lui, cu legile Lui. Unde nu există acest lucru, nu poate exista nici dragoste de Dumnezeu: *Căci dragostea de Dumnezeu aceasta este, zice Apostolul Ioan: Să păzim poruncile Lui; și poruncile Lui nu sunt grele (1 Ioan 5, 3)*.

Adevărata supunere față de Dumnezeu trebuie să fie *de bunăvoie*, izvorâtă nu din frica de pedeapsă, ci din dragoste de Dumnezeu și din respect pentru

sfintele Lui legi; *totală*, care se referă nu numai la anumite porunci, ci cuprinde toată legea; căci, după învățătura Apostolului Iacov, *cine va păzi toată legea, dar va greși într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat față de toate poruncile (Iacov 2, 10)* și, în sfârșit, *constantă*, de care noi, privind la Dumnezeiescul nostru Învățător, Care S-a făcut ascultător față de Tatăl Său Ceresc chiar până la *moarte pe cruce*, trebuie să dăm dovadă în ciuda oricăror împrejurări (*Fapte 4, 19*).

Supunere față de Dumnezeu trebuie să arătăm cu atât mai mult cu cât ea este mai plăcută lui Dumnezeu decât orice jertfă: *Au doară arderile de tot și jertfele sunt tot așa de plăcute Domnului, ca și ascultarea glasului Domnului? Ascultarea este mai bună decât jertfa și supunerea mai bună decât grăsimea berbecilor (1 Regi 15, 22); și legile Lui, ca legi ale unui preaînțelept și preabun Stăpân, nu pot fi altfel decât foarte înțelepte și binefăcătoare pentru noi: Legea e sfântă, zice Apostolul, și porunca e sfântă și dreaptă și bună (Romani 7, 12). Bună-mi este mie legea gurii Tale, exclamă Psalmistul, mai mult decât mii de comori de aur și argint (Psalmi 118, 72).* De caracterul binefăcător al acestor legi ne încredințăm și propria noastră experiență, căci și o împlinire parțială a lor aduce liniște, bucurie și tărie duhului nostru – și există clipe când simțim și conștientizăm că și aici, pe pământ, cu toate greutățile și vremelnicia fericirii pământești, cu toate tulburările din lumea exterioară, noi ne-am bucura de o fericire constantă dacă ne-am strădui să ne călăuzim în toate după legile lui Dumnezeu.

Recunoștința față de Dumnezeu

Gândul la nenumăratele binefaceri pe care noi le primim în fiecare zi din mâna cea darnică a Celui Preaînalt, la înalta noastră menire și la acele mijloace pe care El ni le-a dăruit pentru realizarea ei, trezește în inima noastră un sentiment de recunoștință față de Cerescul nostru Binefăcător, care cu atât mai mult crește cu cât mai limpede ne închipuim nesfârșita Lui măreție și propria noastră nimicnicie și nevrednicie față de El.

Noi nutrim în sinea noastră acest sentiment atunci când cugetăm cu toată atenția la numeroasele binefaceri ale lui Dumnezeu; când conștientizăm în adâncul inimii noastre că tot ceea ce este cu adevărat bun vine numai de sus – de la El; când prețuim mult fiecare bine de care ne bucurăm; când vedem fiecare bine ca pe o dovadă a bunăvoinței Sale părintești și a dragostei Lui față de noi și, cuprinși de sentimentul mulțumirii și al bucuriei, înălțăm către El inima și mâinile strigând împreună cu Psalmistul: *Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul și toate cele dinlăuntru meu, numele cel sfânt al Lui. Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul și nu uita toate răsplătirile Lui (Psalmi 102, 1-2).*

Adevărata recunoștință față de Dumnezeu nu constă numai într-un sentiment viu, ci trebuie să fie activă (lucrătoare) – trebuie să ne îndemne să demonstrăm în realitate cât de mult simțim noi dragostea și bunătatea lui Dumnezeu în darurile Sale.